

HAPPILY EVER AFTER?

Vraag jij je ook wel eens af of doornroosje en haar prins echt nog zo lang en gelukkig leefden, na al die jaren slaap? En een vrouw die woont met zeven kleine mannetjes, is dat nou echt zo aantrekkelijk voor een prins? Of al die keren dat de prinses gered wordt door de prins en nooit eens andersom, hoe zou dit in de echte wereld gaan?

'Cinder' (2009) - Dina Goldstein

HOOFDOPDRACHT:

Kies een Disney sprookje en vervang de 'happily ever after' voor een einde dat in de hedendaagse maatschappij realistisch zou zijn. Geef het eindshot weer door middel van een (gemanipuleerde) foto.

WAT GA JE DOEN?

Tijdens deze lessenserie ga je een sterk, fotografische beeld vastleggen waarop een alternatief einde voor een Disney sprookje te zien is. Hiervoor zal je kritisch moeten kijken naar de man/vrouwverhoudingen in de populaire cultuur. Aan de bronnen in de inleidende video zal je zien dat dit thema binnen de kunstwereld ook erg belangrijk is. Je kunt je laten inspireren door de vele kunstenaars die werken vanuit dit thema.

'Snowy' (2009) - Dina Goldstein

LEERDOELEN

Aan het eind van deze lessenserie heb je de volgende leerdoelen bereikt:

- Je kunt man/vrouw verhoudingen in de populaire cultuur en de maatschappij op kritische en artistieke wijze verbeelden
- Je kunt onderbouwde keuzes maken aan de hand van een logboek met verschillende beeldende oplossingen en experimenten
- Je toont fotografische technieken m.b.t. kadrering, belichting en compositie
- Je kunt je inhoudelijke en artistieke keuzes toelichten in een presentatie

'Not- So-Litte Red Riding Hood' (2015)
- Dina Goldstein

1

Bekijk de inleidende video:
<https://www.youtube.com/watch?v=AAAt8-4Bj7io>

2

In de video werd het verhaal verteld van Dina Goldstein. Zij maakte een fotoserie om de stereotypering van de vrouw in Disneyfilms ter discussie te stellen. Hier was wel wat onderzoek aan vooraf gegaan...

Je gaat nu zelf ook op zoek naar andere voorbeelden van stereotypering van man-vrouwverhoudingen in de Disneycultuur. Zoek bijvoorbeeld verhalen uit sprookjesboeken, fragmenten uit Disneyfilms of afbeeldingen. Hiervoor doe je eerst onderzoek naar man/vrouw verhoudingen in de huidige maatschappij, zodat je - net als Dina Goldstein - een onderbouwde schriftelijke vergelijking kunt maken, die je versterkt met beeldmateriaal. Verwoord je onderzoeksresultaten in een artikel van ongeveer 1,5 A4.

'Jasmine' (2009) - Dina Goldstein

3

Vanaf dit punt vorm je een drietal. Uitgaande van jullie theoretisch onderzoek beginnen jullie een creatief proces, waarin jullie een aantal alternatieve Disney eindes schetsmatig uitwerken, en via deze weg tot een definitief plan komen.

Bewaar alle schetsen, notities en inspiratiebronnen in een logboek. Je keuzes voor het definitieve eindplan moeten ook worden onderbouwd in het logboek.

4

Je zet met je drietal jullie alternatief einde voor een sprookje in scène en maakt hier een foto van. Je mag dit ook doen door middel van een digitaal bewerkingsprogramma (Tip! Gratis bewerkingsprogramma: <https://pixlr.com/>). Zorg wel dat jullie de kennis over fotografie die jullie hebben opgedaan in de les, toepassen in jullie shot. Denk dus goed na over de volgende punten:

- Staand/liggend kader
- Belichting
- Compositie
- Kleur
- Afsnijding

5

Jullie sluiten de opdracht af met een gezamenlijke expositie. Druk je foto hiervoor af op A3 formaat. Jullie krijgen de kans om elkaars foto's te bekijken als op een echte expositie. Ieder groepje presenteert zijn foto en ligt in 3-5 min. de gemaakte keuzes toe.

'Snow White graduation' (2015)
- Sarah Maple

COLOFON

Wie zijn de makers?

Christine Chow, Casper Dangerman en Verena Hall.

Relevantie van het lesproject.

Stereotypering in de populaire visuele cultuur is het grote thema van de lessenserie *Happily Ever After?*, een thematiek die niet alleen in de kunsteducatie veelvuldig voorkomt. Nussbaum (in Dumasy, 2012) stelt dat er op het gebied van de seksualiteit een grote kans is om vernederende stereotypen te ontwikkelen, waardoor deze wederzijds respect en productieve discussie in de weg gaat staan.

Als we gaan kijken naar de seksualiteit in de leefwereld van de leerling, speelt Disney een grote rol met zijn sprookjes. Disney beeldt de vrouwelijke personages, de prinsessen, namelijk sinds de jaren '30 af als vrouwen in nood en de prinsen als hun redders in nood. In het artikel "Gender Role Portrayal and the Disney Princesses", van England, Descartes en Collier-Meek (2011), wordt beschreven hoe deze verstandhouding tussen mannelijke en vrouwelijke eigenschappen van Disneyprins en -prinsessen zich door de jaren heen heeft ontwikkeld.

In dit onderzoek komt onder andere naar voren dat de prinsessen geleidelijk steeds meer mannelijke karaktertrekken krijgen, zoals assertiviteit (wat in dit onderzoek werd beschouwd als een mannelijke eigenschap). Bij de prinsen is er iets soortgelijks waargenomen, maar in mindere mate. Deze hebben bijvoorbeeld als "vrouwelijke eigenschap" dat ze hun emoties tonen.

We kunnen hieruit opmaken dat Disney zelf al bezig is geweest met het in evenwicht brengen van het contrast tussen mannelijke en vrouwelijke trekken in hun personages. Towbin et al. (in England, Descartes & Collier-Meek, 2003) hebben echter geconstateerd dat de stereotypen erg aanhoudend zijn in de Disneyfilms, ofschoon minder in latere films.

Waarom is gender een thematiek die in de kunsteducatie besproken moet worden? Helgadóttir (1991) ondervond in de jaren negentig van Noord-Amerika dat er een groeiende interesse ontstond voor het thema. Hoewel ze uitdrukkelijk noemt dat ze zich niet te veel wil richten op het feminisme, noemt ze al snel hoe verschillende feministen zouden reageren op pornografische beelden in de kunstklassen (n.a.v. Blandy & Congdon, 1990).

Het is echter niet vreemd dat ze een dergelijk radicaal voorbeeld neemt om deze nieuwe, uitdagende thematiek in de kunstklassen te introduceren. Het gaat hier om de vragen welke beelden je in het klaslokaal brengt en wat je over deze beelden vertelt? Dit zijn volgens Helgadóttir (1991) de standaard belangen in hedendaagse kunsteducatie.

Wij vinden, zoals Helgadóttir stelt, dat het thema gender (stereotypering) in de kunstklassen thuishoort. Voor ons is dit met de reden dat dit in het praktijkwerk van leerlingen al snel naar voren gebracht wordt. Zo zie je al gauw hartjes in verband met meisjes en sport in verband met jongens. Juist in de kunstklassen kan je de leerlingen leren dat er meer achter een persoon zit dan diens stereotypen. Dit zou je bijvoorbeeld aan kunnen pakken met enabling constraints, waarbij je de leerling een verbod legt iets specifiek te maken, waardoor de mogelijkheid om andere dingen te maken ontstaat. In feite wordt dit ook toegepast in *Happily Ever After?*, omdat de leerlingen niet een Disney prins(es) mogen afbeelden zoals deze altijd al afgebeeld wordt.

Disney is een van de grootste mediabedrijven van de wereld. Haar invloed reikt verder dan we ons wellicht kunnen voorstellen. Dit heeft natuurlijk te maken met hun merchandising: het oprichten van de pretparken en het eindeloze gepromoot van hun nieuwste creaties zorgt ervoor dat de naam Disney alom bekend is. Echter worden niet alleen de nieuwste werken gepromoot, hun oudere werken zijn nog altijd erg populair en worden vaak hergebruikt in nieuwe contexten (bijvoorbeeld in games zoals Kingdom Hearts, waar Disney sprookjes in de schijnwerpers staan).

Vrijwel alle kinderen groeien op met dit fenomeen, van de kinderlijke Mickey Mouse kinderprogramma's tot de wat volwassener Pirates of the Caribbean-films en hun nieuwste aanwinst Star Wars. Het is dus bijna ondenkbaar dat een kind in onze westerse cultuur nooit in aanraking met Disney is geweest.

Disney maakt een groot deel uit van de cultuur van de leerling, of deze nu in de kleuterschool of in de bovenbouw van de middelbare school zit - en of ze het nu willen toegeven of niet.

Uitgangspunten van authentieke kunsteducatie in Happily Ever After?

In *Happily Ever After?* wordt gekeken of de leerling kritisch kan kijken naar de rol die vrouwen hebben gespeeld in Disney producties, om naar de films te kijken op een manier die hen misschien nog niet eigen is. Hoe verhouden zij zich in de populaire cultuur en de maatschappij ten opzichte van actuele man-vrouwverhoudingen. Niet onbelangrijk is, naast het feit dat dit een theoretisch onderzoek bevat, dat de leerlingen deze informatie kunnen omzetten in een interessant beeld.

Dit beeld gaan de leerlingen weergeven in één foto, waar zoveel mogelijk van de ondervonden informatie in verwerkt moet worden. Aangezien elke simpele mobiele telefoon tegenwoordig een camera heeft, is fotografie niet onbekend bij jongeren, maar iedereen kan een kiekje maken. Om deze reden is er ook als leerdoel gesteld dat de leerlingen de camera leren kennen, met betrekking tot kadering, belichting en compositie.

De lessenserie *Happily Ever After?* is een complexe opdracht; kennis wordt geconstrueerd in complexe taaksituaties. Hier worden drie criteria aan gesteld, die we alle drie gaan behandelen

Deze lessenserie is opgedeeld in vijf stappen. Stap één is het bekijken van de video die de lessenserie inleidt. Stap twee is het onderzoeken van de stereotypering in man-vrouwverhoudingen in de huidige maatschappij en in Disney films. Vanaf stap drie vormen de leerlingen groepjes waarin ze hun plan van aanpak bedenken. Stap vier is het produceren van de geënceneerde foto en stap vijf is het presenteren van hun werk. Het is dus een complete lessenserie, opgedeeld in deeltaken.

De lessenserie is complex, omdat de opdrachten eigen initiatief vergen. Het scala aan mogelijkheden waarin je deze opdracht aan kan pakken is erg groot en staat open voor de interesses en meningen van de leerlingen. Stel dat een leerling nou geen ontzettend grote fan van Disney is, dan kan deze leerling zich zo uiten door een prinses in een satirische situatie te plaatsen, zolang er het nodige onderzoek naar is gedaan.

Dit onderzoek moet gestimuleerd worden en leiden tot interdisciplinaire kunstproductie. Aangezien de opdracht in groepen wordt volbracht, zetten de leerlingen elkaar aan tot onderzoek. Ieder groepslid gaat achter een aspect aan van een dergelijk sprookje, of misschien zoeken ze eerst uitgebreid naar meerdere sprookjes en maken ze daarna een keuze. Naar aanleiding van het gekozen verhaal kijken ze naar de stand van de prinses en naar hoe deze zou zijn buiten het sprookje.

Hoewel de nadruk erg gelegd wordt op fotografie, speelt theater ook een zekere rol in het maken van de foto. De situatie moet namelijk geënceneerd worden en iemand moet de rol van prinses (of prins) op zich nemen, compleet met kostuums. Er zou ook gekozen kunnen worden om deze personen juist níet in koninklijke dracht te laten zien, maar juist in gebruikelijke kledij.

De klas handelt tijdens deze lessenserie als een learning community. Het doel is om de leerlingen in zulke groepen te plaatsen dat ze elkaar kunnen versterken in hun houding tegenover de inhoud van de opdracht, of ze de prins(es) nu in een goed of juist een kwaad daglicht zetten maakt niet uit. Op deze wijze delen de groepsleden dezelfde doelen en houdingen en ontmoeten ze elkaar regelmatig in de les - en buiten de les om - wanneer ze gaan samenwerken aan *Happily Ever After?*.

Bronnenlijst:

- Dumasy, E. (2012). Een kritische blik op ons onderwijs. Geraadpleegd op 11 december 2015, van <http://www.pedagogiek.nu/een-kritische-blik-op-ons-onderwijs/1024540>
- England, D., Descartes, L. & Collier-Meek, M. (2011). *Gender Role Portrayal and the Disney Princesses*. Springer: Springer US
- Helgadóttir, G. (1991). *Gender Issues in Art Education*. Alexandria: National Art Education Association.